Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο
2019-2024

Επιτροπή Πολιτικών Ελευθεριών, Δικαιοσύνης και Εσωτερικών Υποθέσεων

2023/2028(INI)

27.6.2023

ΣΧΕΔΙΟ ΕΚΘΕΣΗΣ

σχετικά με την κατάσταση των θεμελιωδών δικαιωμάτων στην Ευρωπαϊκή Ένωση το 2022 και το 2023
(2023/2028(INI))

Επιτροπή Πολιτικών Ελευθεριών, Δικαιοσύνης και Εσωτερικών Υποθέσεων

Εισηγήτρια: Katarina Barley

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Σελίδα

ΠΡΟΤΑΣΗ ΨΗΦΙΣΜΑΤΟΣ ΤΟΥ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟΥ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΙΟΥ.....3

ΑΙΤΙΟΛΟΓΙΚΗ ΕΚΘΕΣΗ.....12

ΠΡΟΤΑΣΗ ΨΗΦΙΣΜΑΤΟΣ ΤΟΥ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟΥ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΙΟΥ

σχετικά με την κατάσταση των θεμελιωδών δικαιωμάτων στην ΕΕ το 2022 και το 2023 (2023/2028(INI))

Το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο,

– έχοντας υπόψη τη Συνθήκη για την Ευρωπαϊκή Ένωση (ΣΕΕ) και τη Συνθήκη για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΣΛΕΕ),

– έχοντας υπόψη τον Χάρτη των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης («ο Χάρτης»),

– έχοντας υπόψη τη νομολογία του Δικαστηρίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης[1],

– έχοντας υπόψη τον κανονισμό (ΕΕ, Ευρατόμ) 2020/2092 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 16ης Δεκεμβρίου 2020, περί γενικού καθεστώτος αιρεσιμότητας για την προστασία του προϋπολογισμού της Ένωσης[2] (κανονισμός για την αιρεσιμότητα όσον αφορά το κράτος δικαίου),

– έχοντας υπόψη τον κανονισμό (ΕΕ) 2021/692 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 28 Απριλίου 2021, για τη θέσπιση του Προγράμματος «Πολίτες, Ισότητα, Δικαιώματα και Αξίες» και για την κατάργηση του κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 1381/2013 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου και του κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 390/2014 του Συμβουλίου[3],

– έχοντας υπόψη τον κανονισμό (ΕΕ) 2017/1939, σχετικά με την εφαρμογή ενισχυμένης συνεργασίας για τη σύσταση της Ευρωπαϊκής Εισαγγελίας[4],

– έχοντας υπόψη τον κανονισμό (ΕΕ) 2016/679 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 27ης Απριλίου 2016, για την προστασία των φυσικών προσώπων έναντι της επεξεργασίας των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα και για την ελεύθερη κυκλοφορία των δεδομένων αυτών και την κατάργηση της οδηγίας 95/46/ΕΚ (Γενικός Κανονισμός για την Προστασία Δεδομένων)[5],

– Τροποποιήσεις της οδηγίας (ΕΕ) 2017/1371 σχετικά με την καταπολέμηση, μέσω του ποινικού δικαίου, της απάτης εις βάρος των οικονομικών συμφερόντων της Ένωσης[6],

– έχοντας υπόψη την απόφαση πλαίσιο του Συμβουλίου 2008/913/JHA, της 28ης Νοεμβρίου 2008, σχετικά με την καταπολέμηση ορισμένων μορφών και εκφράσεων

---

[1] Μεταξύ άλλων: *Επιτροπή κατά Ουγγαρίας* (Διαφάνεια όσον αφορά το δικαίωμα του συνεταιρίζεσθαι), υπόθεση C-78/18, EU:C:2020:476, Υπόθεση C-241/21: Απόφαση του Δικαστηρίου (δεύτερο τμήμα) της 6ης Οκτωβρίου 2022. I. L. κατά Politse-ja Piirivalveamet, ECLI:EU:C:2022:753.
[2] ΕΕ L 433 I της 22.12.2020, σ. 1.
[3] ΕΕ L 156 της 5.5.2021, σ. 1.
[4] ΕΕ L 283 της 31.10.2017, σ. 1.
[5] ΕΕ L 119 της 4.5.2016, σ. 1.
[6] ΕΕ L 198 της 28.7.2017, σ. 29.

ρατσισμού και ξενοφοβίας, μέσω του ποινικού δικαίου[7],

– έχοντας υπόψη τη σύσταση (ΕΕ) 2021/1534 της Επιτροπής, της 16ης Σεπτεμβρίου 2021, σχετικά με τη διασφάλιση της προστασίας, της ασφάλειας και της ενίσχυσης της θέσης των δημοσιογράφων και άλλων επαγγελματιών των μέσων ενημέρωσης στην Ευρωπαϊκή Ένωση[8],

– έχοντας υπόψη την ανακοίνωση της Επιτροπής, της 9hw Δεκεμβρίου 2021, με τίτλο «Μια πιο συμπεριληπτική και προστατευτική Ευρώπη: επέκταση του καταλόγου των εγκλημάτων της ΕΕ ώστε να περιλαμβάνει τη ρητορική μίσους και τα εγκλήματα μίσους» (COM (2021) 0777),

– έχοντας υπόψη την ανακοίνωση της Επιτροπής, της 5ης Μαρτίου 2020, με τίτλο «Μια Ένωση ισότητας: Στρατηγική για την ισότητα των φύλων 2020-2025» (COM (2020) 0152),

– έχοντας υπόψη την ανακοίνωση της Επιτροπής, της 24ης Ιουνίου 2020, με τίτλο «Στρατηγική της ΕΕ για τα δικαιώματα των θυμάτων (2020-2025)» (COM(2020)0258),

– έχοντας υπόψη την ανακοίνωση της Επιτροπής, της 12ης Νοεμβρίου 2020, με τίτλο «Ένωση ισότητας: Στρατηγική για την ισότητα των ΛΟΑΤΚΙ 2020-2025» (COM (2020) 0698),

– έχοντας υπόψη τα συμπεράσματα του Συμβουλίου της 4ης Μαρτίου 2022, σχετικά με την καταπολέμηση του ρατσισμού και του αντισημιτισμού,

– έχοντας υπόψη την ανακοίνωση της Επιτροπής, της 2ας Δεκεμβρίου 2020 με τίτλο «Στρατηγική για την ενίσχυση της εφαρμογής του Χάρτη των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων στην ΕΕ» (COM(2020)0711),

– έχοντας υπόψη την έκθεση της Επιτροπής, της 6ης Δεκεμβρίου 2022, με τίτλο «Ένας ακμάζων χώρος δράσης της κοινωνίας των πολιτών για την προάσπιση των θεμελιωδών δικαιωμάτων στην ΕΕ — Ετήσια έκθεση 2022 σχετικά με την εφαρμογή του Χάρτη των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της ΕΕ» (COM (2022) 0716),

– έχοντας υπόψη την ανακοίνωση της Επιτροπής, της 13ης Ιουλίου 2022, με τίτλο «Έκθεση του 2022 για το κράτος δικαίου – Η κατάσταση του κράτους δικαίου στην Ευρωπαϊκή Ένωση» (COM(2022)0500),

– έχοντας υπόψη τη σύσταση (ΕΕ) 2023/681 της Επιτροπής, της 8ης Δεκεμβρίου 2022, σχετικά με τα δικονομικά δικαιώματα των υπόπτων και κατηγορουμένων που υπόκεινται σε προσωρινή κράτηση και τις υλικές συνθήκες κράτησης[9],

– έχοντας υπόψη την πρόταση οδηγίας του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου για την προστασία των προσώπων που προβαίνουν σε ενέργειες συμμετοχής του κοινού από προδήλως αβάσιμες ή καταχρηστικές δικαστικές διαδικασίες («στρατηγικές αγωγές προς αποθάρρυνση της συμμετοχής του κοινού»)

[7] ΕΕ L 328 της 6.12.2008, σ. 55.
[8] ΕΕ L 331 της 20.9.2021, σ. 8.
[9] ΕΕ L 86 της 31.3.2016, σ. 44.

(COM (2022) 0177) («οδηγία κατά των στρατηγικών αγωγών προς αποθάρρυνση της συμμετοχής του κοινού»),

– έχοντας υπόψη την πρόταση οδηγίας του Συμβουλίου, της 7ης Δεκεμβρίου 2022, σχετικά με πρότυπα για τους φορείς ισότητας στον τομέα της ίσης μεταχείρισης προσώπων ανεξαρτήτως φυλετικής ή εθνοτικής καταγωγής, της ίσης μεταχείρισης προσώπων στον τομέα της εργασίας και της απασχόλησης ανεξαρτήτως θρησκείας ή πεποιθήσεων, αναπηρίας, ηλικίας ή γενετήσιου προσανατολισμού, της ίσης μεταχείρισης γυναικών και ανδρών σε θέματα κοινωνικής ασφάλισης και όσον αφορά την πρόσβαση σε αγαθά και υπηρεσίες και την παροχή αυτών, και την απαλοιφή του άρθρου 13 της οδηγίας 2000/43/ΕΚ και του άρθρου 12 της οδηγίας 2004/113/ΕΚ (COM(2022)0689),

– έχοντας υπόψη την πρόταση οδηγίας του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου σχετικά με πρότυπα για τους φορείς ισότητας στον τομέα της ίσης μεταχείρισης και των ίσων ευκαιριών μεταξύ γυναικών και ανδρών σε θέματα εργασίας και απασχόλησης, και για την απαλοιφή του άρθρου 20 της οδηγίας 2006/54/ΕΚ και του άρθρου 11 της οδηγίας 2010/41/ΕΕ (COM(2022)0688),

– έχοντας υπόψη τις εκθέσεις του Οργανισμού Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της ΕΕ (FRA), ιδίως τις εκθέσεις του για τα θεμελιώδη δικαιώματα για το έτος 2022,

– έχοντας υπόψη την Οικουμενική Διακήρυξη των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου,

– έχοντας υπόψη τις πράξεις των Ηνωμένων Εθνών για την προστασία των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και των θεμελιωδών ελευθεριών, τις συστάσεις και εκθέσεις της καθολικής περιοδικής εξέτασης του ΟΗΕ, τη νομολογία των οργάνων των Συνθηκών του ΟΗΕ και τις ειδικές διαδικασίες του Συμβουλίου Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων,

– έχοντας υπόψη τη Σύμβαση του Συμβουλίου της Ευρώπης για την πρόληψη και την καταπολέμηση της βίας κατά των γυναικών και της ενδοοικογενειακής βίας, που κατατέθηκε προς υπογραφή στις 11 Μαΐου 2011 στην Κωνσταντινούπολη («Σύμβαση της Κωνσταντινούπολης»),

– έχοντας υπόψη την έκθεση του Συμβουλίου της Ευρώπης, της 23ης Μαρτίου 2023, με τίτλο «Human Rights Defenders in the Council of Europe Area in Times of Crises» (Υπερασπιστές των ανθρωπίνων δικαιωμάτων στον χώρο του Συμβουλίου της Ευρώπης σε καιρούς κρίσεων) σε συνέχεια της συζήτησης στρογγυλής τραπέζης με θέμα τα ανθρώπινα δικαιώματα που διοργανώθηκε από το Γραφείο του Επιτρόπου του Συμβουλίου της Ευρώπης για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα στο Δουβλίνο στις 24-25 Οκτωβρίου 2022[10],

– έχοντας υπόψη το σχέδιο αναθεωρημένης συμφωνίας για την προσχώρηση της Ευρωπαϊκής Ένωσης στη Σύμβαση για την Προάσπιση των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου και των Θεμελιωδών Ελευθεριών, της 17ης Μαρτίου 2023,

– έχοντας υπόψη το ψήφισμά του της 11ης Νοεμβρίου 2021 σχετικά με την ενίσχυση της δημοκρατίας και της ελευθερίας και πολυφωνίας των μέσων ενημέρωσης στην ΕΕ: η

αθέμιτη χρήση αγωγών αστικού και ποινικού δικαίου για τη φίμωση δημοσιογράφων, ΜΚΟ και της κοινωνίας των πολιτών[11],

– έχοντας υπόψη το ψήφισμά του της 15ης Δεκεμβρίου 2021 σχετικά με την αξιολόγηση των προληπτικών μέτρων για την αποφυγή της διαφθοράς, των παράτυπων δαπανών και της κατάχρησης των ενωσιακών και εθνικών κονδυλίων όσον αφορά τα ταμεία έκτακτης ανάγκης και τους τομείς δαπανών που αφορούν τη διαχείριση κρίσεων[12],

– έχοντας υπόψη το ψήφισμά του της 17ης Φεβρουαρίου 2022 που περιέχει συστάσεις προς την Επιτροπή σχετικά με ένα καταστατικό για τα ευρωπαϊκά διασυνοριακά σωματεία και τις μη κερδοσκοπικές οργανώσεις[13],

– έχοντας υπόψη το ψήφισμά του της 8ης Μαρτίου 2022 σχετικά με τη συρρίκνωση του χώρου της κοινωνίας των πολιτών στην Ευρώπη[14],

– έχοντας υπόψη το ψήφισμά του της 10ης Μαρτίου 2022 σχετικά με το κράτος δικαίου και τις συνέπειες των αποφάσεων του Δικαστηρίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης[15],

– έχοντας υπόψη την απόφασή του της 10ης Μαρτίου 2022 σχετικά με τη σύσταση εξεταστικής επιτροπής για τη διερεύνηση της χρήσης του λογισμικού Pegasus και αντίστοιχου κατασκοπευτικού λογισμικού παρακολούθησης, και τον καθορισμό του αντικειμένου της έρευνας, καθώς και των αρμοδιοτήτων, της αριθμητικής σύνθεσης και της διάρκειας της θητείας της επιτροπής (2022/2586(RSO))

– έχοντας υπόψη το ψήφισμά του της 9ης Ιουνίου 2022 σχετικά με το κράτος δικαίου και την πιθανή έγκριση του πολωνικού εθνικού σχεδίου ανάκαμψης (RRF)[16],

– έχοντας υπόψη το ψήφισμά του της 6ης Ιουλίου 2022 σχετικά με τις διατομεακές διακρίσεις στην Ευρωπαϊκή Ένωση: η κοινωνικοοικονομική κατάσταση των γυναικών με καταγωγή από την Αφρική, τη Μέση Ανατολή, τη Λατινική Αμερική και την Ασία[17],

– έχοντας υπόψη το ψήφισμά του της 15ης Σεπτεμβρίου 2022 σχετικά με την πρόταση για απόφαση του Συμβουλίου με την οποία διαπιστώνεται, σύμφωνα με το άρθρο 7 παράγραφος 1 της Συνθήκης για την Ευρωπαϊκή Ένωση, η ύπαρξη σαφούς κινδύνου σοβαρής παραβίασης από την Ουγγαρία των αξιών στις οποίες θεμελιώνεται η Ένωση[18],

– έχοντας υπόψη το ψήφισμά του της 5 Οκτωβρίου 2022 σχετικά με την κατάσταση των Ρομά που ζουν σε καταυλισμούς στην ΕΕ,[19]

– έχοντας υπόψη το ψήφισμά του της 15ης Δεκεμβρίου 2022 σχετικά με τις υποψίες

---

[11] ΕΕ C 205 της 20.5.2022, σ. 2.
[12] ΕΕ C 251 της 30.6.2022, σ. 48.
[13] ΕΕ C 342 της 6.9.2022, σ. 225.
[14] ΕΕ C 347 της 9.9.2022, σ. 2.
[15] ΕΕ C 347 της 9.9.2022, σ. 168.
[16] ΕΕ C 493 της 27.12.2022, σ. 108.
[17] ΕΕ C 47 της 7.2.2023, σ. 184.
[18] ΕΕ C 125 της 5.4.2023, σ. 463.
[19] ΕΕ C 132 της 14.4.2023, σ. 29.

διαφθοράς εκ μέρους του Κατάρ και την ευρύτερη ανάγκη διαφάνειας και λογοδοσίας στα ευρωπαϊκά θεσμικά όργανα[20],

– έχοντας υπόψη το ψήφισμά του της 19ης Απριλίου 2023 σχετικά με την καταπολέμηση των διακρίσεων στην ΕΕ — η πολυαναμενόμενη οριζόντια οδηγία κατά των διακρίσεων[21],

– έχοντας υπόψη το ψήφισμά του της 11 Μαΐου 2023 σχετικά με την επάρκεια της προστασίας που παρέχεται από το πλαίσιο προστασίας δεδομένων ΕΕ-ΗΠΑ[22],

– έχοντας υπόψη το ψήφισμά του της 11ης Νοεμβρίου 2021 σχετικά με τη συμπλήρωση ενός έτους από τη de facto απαγόρευση της άμβλωσης στην Πολωνία[23],

– έχοντας υπόψη το ψήφισμά του της 7ης Ιουλίου 2022 σχετικά με την απόφαση του Ανωτάτου Δικαστηρίου των ΗΠΑ για την κατάργηση του δικαιώματος στην άμβλωση και την ανάγκη διασφάλισης του δικαιώματος στην άμβλωση και της υγείας των γυναικών στην ΕΕ[24],

– έχοντας υπόψη το ψήφισμά του της 3ης Μαΐου 2022 σχετικά με τη δίωξη μειονοτήτων λόγω πεποιθήσεων ή θρησκείας[25],

– έχοντας υπόψη το άρθρο 54 του Κανονισμού του,

– έχοντας υπόψη τη γνωμοδότηση της Επιτροπής Συνταγματικών Υποθέσεων,

– έχοντας υπόψη την έκθεση της Επιτροπής Πολιτικών Ελευθεριών, Δικαιοσύνης και Εσωτερικών Υποθέσεων (A9-0000/2023),

Α. λαμβάνοντας υπόψη ότι η ΕΕ βασίζεται στις αξίες του σεβασμού της ανθρώπινης αξιοπρέπειας, της ελευθερίας, της δημοκρατίας, της ισότητας, του κράτους δικαίου και των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, όπως ορίζονται στο άρθρο 2 ΣΕΕ και στον Χάρτη· λαμβάνοντας υπόψη ότι οι αξίες αυτές θα πρέπει να είναι κοινές μεταξύ των κρατών μελών·

Β. λαμβάνοντας υπόψη ότι η ελευθερία, η πολυφωνία και η ανεξαρτησία των μέσων ενημέρωσης και η ασφάλεια των δημοσιογράφων αποτελούν βασικά στοιχεία του δικαιώματος της ελευθερίας της έκφρασης και της πληροφόρησης και είναι ζωτικής σημασίας για τη δημοκρατική λειτουργία της ΕΕ και των κρατών μελών της· λαμβάνοντας υπόψη ότι τα τελευταία χρόνια οι δημοσιογράφοι και οι παράγοντες των μέσων ενημέρωσης στην Ευρώπη και στο εξωτερικό απειλούνται όλο και περισσότερο·

Γ. λαμβάνοντας υπόψη ότι η διαφθορά αποτελεί σοβαρή απειλή για τη δημοκρατία και το κράτος δικαίου· λαμβάνοντας υπόψη ότι υπάρχουν επίμονες και σοβαρές ανησυχίες σχετικά με την καταπολέμηση της διαφθοράς σε ορισμένα κράτη μέλη· λαμβάνοντας

[20] ΕΕ C 177 της 17.5.2023, σ. 109.
[21] P9_TA(2023)0111.
[22] P9_TA(2023)0204.
[23] ΕΕ C 205 της 20.5.2022, σ. 44.
[24] ΕΕ C 47 της 7.2.2023, σ. 268.
[25] ΕΕ C 465 της 6.12.2022, σ. 33.

υπόψη ότι ο κανονισμός για την αιρεσιμότητα όσον αφορά το κράτος δικαίου αποσκοπεί στην προστασία του προϋπολογισμού της Ένωσης από παραβιάσεις των αρχών του κράτους δικαίου·

Δ. λαμβάνοντας υπόψη ότι η ανεξαρτησία της δικαιοσύνης —βασική προϋπόθεση για τη δημοκρατική αρχή της διάκρισης των εξουσιών και κεντρική για τη διασφάλιση του σεβασμού των θεμελιωδών δικαιωμάτων— αντιμετωπίζει σοβαρές απειλές ή ακόμη και διαρθρωτική υπονόμευση σε ορισμένα κράτη μέλη·

Ε. λαμβάνοντας υπόψη ότι, τον Μάρτιο του 2023, ο Επίτροπος Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων του Συμβουλίου της Ευρώπης αξιολόγησε ότι η κατάσταση των υπερασπιστών των ανθρωπίνων δικαιωμάτων στην Ευρώπη έχει επιδεινωθεί ανησυχητικά·

ΣΤ. λαμβάνοντας υπόψη ότι έχουν σημειωθεί πολλαπλά περιστατικά θανάτων μεταναστών και παραβιάσεων των ανθρωπίνων δικαιωμάτων στα ευρωπαϊκά σύνορα λόγω αναποτελεσματικής διαχείρισης και δυσανάλογης χρήσης βίας από τις αρχές·

Ζ. λαμβάνοντας υπόψη ότι τα τελευταία χρόνια παρατηρείται οργανωμένη εναντίωση στα δικαιώματα των γυναικών και των κοριτσιών· λαμβάνοντας υπόψη ότι η επικράτηση της έμφυλης βίας, συμπεριλαμβανομένων της σεξουαλικής βίας και του βιασμού, παραμένει υψηλή σε ολόκληρη την Ευρωπαϊκή Ένωση·

Η. λαμβάνοντας υπόψη ότι η εξάπλωση των διακρίσεων λόγω φυλετικής ή εθνοτικής καταγωγής παραμένει σταθερά μεγάλη, τόσο με την πάροδο του χρόνου όσο και μεταξύ των διαφόρων πληθυσμιακών ομάδων στα διάφορα κράτη μέλη· λαμβάνοντας υπόψη ότι ο αντισημιτισμός, η ισλαμοφοβία και ο ρατσισμός αποτελούν επίμονες μορφές μίσους και διακρίσεων· λαμβάνοντας υπόψη ότι ο ακροδεξιός εξτρεμισμός συνιστά ιδιαίτερη απειλή για τα άτομα που υφίστανται διακρίσεις και για την κοινωνία στο σύνολό της·

Θ. λαμβάνοντας υπόψη ότι εξακολουθούν να υφίστανται διακρίσεις και βία κατά των ατόμων ΛΟΑΤΚΙ + σε ολόκληρη την ΕΕ· λαμβάνοντας υπόψη ότι τα άτομα ΛΟΑΤΚΙ + εξακολουθούν να αντιμετωπίζουν διακρίσεις και αποκλεισμό σε αρκετά κράτη μέλη·

Ι. λαμβάνοντας υπόψη ότι τα περιστατικά ρητορικής μίσους αυξάνονται σταθερά εντός της ΕΕ τα τελευταία χρόνια[26], ως επί το πλείστον λόγω του αυξανόμενου αριθμού χρηστών των μέσων κοινωνικής δικτύωσης και του γεγονότος ότι η ρητορική μίσους αναπτύσσεται στο διαδίκτυο· λαμβάνοντας υπόψη ότι η ρητορική μίσους μπορεί να οδηγήσει σε εγκλήματα μίσους·

ΙΑ. λαμβάνοντας υπόψη ότι η ΕΕ βασίζεται στην προώθηση των κοινωνικών, πολιτιστικών και οικονομικών δικαιωμάτων·

ΙΒ. λαμβάνοντας υπόψη ότι η προσχώρηση της ΕΕ στην Ευρωπαϊκή Σύμβαση Δικαιωμάτων του Ανθρώπου (ΕΣΔΑ) αποτελεί υποχρέωση βάσει του άρθρου 6 παράγραφος 2 ΣΕΕ και παραμένει υψηλή προτεραιότητα·

[26] At a glance briefing ‘Combating hate speech and hate crime in the EU’, European Parliamentary Research Service, June 2022.

Κράτος δικαίου και πρόσβαση στη δικαιοσύνη

1. καταδικάζει απερίφραστα το γεγονός ότι το 2022 καταγράφηκε ένα ακόμη παγκόσμιο ρεκόρ στον αριθμό των φυλακισμένων δημοσιογράφων· ζητά την ταχεία επίτευξη συμφωνίας σχετικά με την οδηγία κατά των στρατηγικών αγωγών προς αποθάρρυνση της συμμετοχής του κοινού, η οποία θα πρέπει να παρέχει ουσιαστική και ευρεία προστασία έναντι καταχρηστικών αγωγών·

2. εκφράζει τη βαθιά του ανησυχία για το αυξανόμενο επίπεδο διαφθοράς σε ορισμένα κράτη μέλη, ιδίως σε υποθέσεις στις οποίες εμπλέκονται υψηλόβαθμοι αξιωματούχοι και πολιτικοί· εκφράζει την ανησυχία του για τα διαφορετικά επίπεδα εφαρμογής του πλαισίου της ΕΕ για την καταπολέμηση της διαφθοράς στα κράτη μέλη·

3. τονίζει ότι η ανεξαρτησία της δικαιοσύνης και οι αποτελεσματικοί έλεγχοι και ισορροπίες, που μπορεί να διαφέρουν από το ένα κράτος μέλος στο άλλο, αποτελούν βασικές συνιστώσες του κράτους δικαίου· καταδικάζει κάθε απόπειρα των κυβερνήσεων των κρατών μελών να ασκήσουν πολιτική επιρροή ή έλεγχο στην ανεξάρτητη διαδικασία λήψης αποφάσεων του δικαστικού σώματος·

4. υποστηρίζει τη χρήση του Μηχανισμού Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας και των οριζόντιων ευνοϊκών συνθηκών για το πάγωμα της χρηματοδότησης της ΕΕ στο πλαίσιο της καταπολέμησης της διαφθοράς και της οπισθοδρόμησης του κράτους δικαίου στα κράτη μέλη· τονίζει ότι τα κονδύλια που δεσμεύονται μέσω διαφόρων μέτρων αιρεσιμότητας πρέπει να αποδεσμεύονται μόνον όταν οι βασικές ανησυχίες για το κράτος δικαίου, τη διαφθορά και τα ανθρώπινα δικαιώματα αντιμετωπίζονται πραγματικά και επαρκώς· καλεί το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο να καθορίσει κατά πόσον η Ουγγαρία έχει διαπράξει σοβαρές και συνεχείς παραβιάσεις των αξιών της ΕΕ σύμφωνα με το άρθρο 7 παράγραφος 2 ΣΕΕ·

Ελευθερίες

5. σημειώνει τις αυξανόμενες απειλές για τις ελευθερίες του συνεταιρίζεσθαι, του λόγου και του συνέρχεσθαι· επαναλαμβάνει ότι το δικαίωμα του συνέρχεσθαι ειρηνικώς μπορεί να περιοριστεί μόνο όταν αυτό προβλέπεται από τον νόμο και εφόσον είναι αναγκαίο και αναλογικό για την προστασία γενικού συμφέροντος που αναγνωρίζεται από την Ένωση ή των δικαιωμάτων και ελευθεριών τρίτων·

6. τονίζει ότι, προκειμένου να διασφαλιστεί το δικαίωμα στην ελευθερία της έκφρασης και της πληροφόρησης, το οποίο είναι θεμελιώδες για κάθε δημοκρατία, η πληροφόρηση πρέπει να είναι καθολικά προσβάσιμη και ποικιλόμορφη, και υπογραμμίζει ότι πρέπει να διασφαλίζεται η καλλιτεχνική ελευθερία·

7. υπογραμμίζει τον καίριο ρόλο των οργανώσεων της κοινωνίας των πολιτών (ΟΚΠ) στην προώθηση της ενεργού συμμετοχής στα κοινά, των θεμελιωδών δικαιωμάτων και της δημοκρατικής συμμετοχής στην Ευρώπη· ζητά μια στρατηγική της Επιτροπής και κοινούς κανόνες σε όλα τα κράτη μέλη για την προώθηση ενός κανονιστικού και πολιτικού περιβάλλοντος απαλλαγμένου από αποτρεπτικές επιπτώσεις, απειλές και επιθέσεις·

8. υπενθυμίζει ότι, σύμφωνα με το άρθρο 6 του Χάρτη, κάθε πρόσωπο έχει δικαίωμα στην ελευθερία και την ασφάλεια, γεγονός που σημαίνει ότι κάθε πρόσωπο εντός της Ένωσης θα πρέπει να προστατεύεται από παράνομες και αυθαίρετες συλλήψεις·

9. καταδικάζει την αύξηση των αντισημιτικών, αντιισλαμικών και ρατσιστικών επεισοδίων στην ΕΕ· εκφράζει τη λύπη του για το γεγονός ότι τα περιστατικά διακρίσεων, ρατσιστικών και ξενοφοβικών εγκλημάτων συχνά δεν καταγγέλλονται στις αρχές, γεγονός που οδηγεί σε de facto ατιμωρησία·

10. επισημαίνει ότι η «δεδομενοποίηση» της καθημερινής ζωής και τα σκάνδαλα με δεδομένα σημαίνουν ότι το δικαίωμα στην προστασία των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα αποκτά ολοένα και μεγαλύτερη σημασία· επαναλαμβάνει τις ανησυχίες του σχετικά με την άνιση εφαρμογή του γενικού κανονισμού για την προστασία δεδομένων·

11. καταδικάζει απερίφραστα τις εκτεταμένες παραβιάσεις των θεμελιωδών δικαιωμάτων και τη χρήση δυσανάλογης βίας από τις εθνικές αρχές στα σύνορα της Ένωσης·

Ισότητα και αξιοπρέπεια

12. εκφράζει τη λύπη του για το γεγονός ότι η πρόταση για την οριζόντια οδηγία κατά των διακρίσεων παραμένει σε εκκρεμότητα στο Συμβούλιο εδώ και 14 χρόνια·

13. υπενθυμίζει ότι η έμφυλη βία είναι ιδιαίτερα διαδεδομένη σε όλα τα κράτη μέλη σε ολόκληρη την Ένωση· καταδικάζει την οπισθοδρόμηση όσον αφορά τα δικαιώματα των γυναικών σε ορισμένα κράτη μέλη, ιδίως την άρνηση πρόσβασης σε ασφαλείς και νόμιμες αμβλώσεις·

14. υπενθυμίζει ότι τα εγκλήματα μίσους και η ρητορική μίσους που υποκινούνται από τον ρατσισμό, την ξενοφοβία, τη θρησκευτική μισαλλοδοξία ή την αναπηρία ενός ατόμου, τον γενετήσιο προσανατολισμό, την ταυτότητα φύλου, την έκφραση φύλου και τα χαρακτηριστικά φύλου αποτελούν ακραία παραδείγματα διακρίσεων·

15. χαιρετίζει την πρωτοβουλία της Επιτροπής να επεκτείνει τον ενωσιακό κατάλογο εγκλημάτων που προβλέπεται στο άρθρο 83 παράγραφος 1 ΣΛΕΕ ώστε να περιλάβει επίσης τη ρητορική μίσους και τα εγκλήματα μίσους·

16. εκφράζει την ικανοποίησή του για το γεγονός ότι η Επιτροπή επικαλέστηκε για πρώτη φορά μεμονωμένη παραβίαση του άρθρου 2 ΣΕΕ όταν παρέπεμψε στο ΔΕΕ την ουγγρική «νομοθεσία για την προστασία των παιδιών», η οποία είχε άλλους κρυφούς στόχους·

Κοινωνικά, οικονομικά και περιβαλλοντικά δικαιώματα

17. Αναγνωρίζει ότι η φτώχεια είναι άλλη μια μορφή διακρίσεων που οδηγεί σε παραβίαση των θεμελιωδών δικαιωμάτων· καλεί την Επιτροπή, το Συμβούλιο και τα κράτη μέλη να θεσπίσουν πολιτικές για τη μείωση της φτώχειας, δίνοντας ιδιαίτερη έμφαση στα παιδιά·

18. εκφράζει την ικανοποίησή του για τη σύσταση του Συμβουλίου, της 30ής Ιανουαρίου

2023, σχετικά με το επαρκές ελάχιστο εισόδημα[27] που διασφαλίζει την ενεργό ένταξη, ως βήμα προόδου στην εφαρμογή της αρχής 14 του ευρωπαϊκού πυλώνα κοινωνικών δικαιωμάτων·

19. τονίζει ότι η ψηφιοποίηση είναι μια εγκάρσια διαδικασία που επηρεάζει την πρόσβαση σε όλες τις υπηρεσίες, ιδίως την υγειονομική περίθαλψη, και την άσκηση των θεμελιωδών δικαιωμάτων·

20. σημειώνει ότι η στέγαση δεν αποτελεί εμπόρευμα, αλλά αναγκαιότητα, και αποτελεί προϋπόθεση για την πλήρη συμμετοχή στην κοινωνία·

21. χαιρετίζει την αναγνώριση του οικουμενικού δικαιώματος πρόσβασης σε ένα υγιές και βιώσιμο περιβάλλον από το Συμβούλιο Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων του ΟΗΕ στις 8 Οκτωβρίου 2021·

Θεσμικές διασφαλίσεις για τα θεμελιώδη δικαιώματα

22. χαιρετίζει την πρόοδο που έχει σημειωθεί μετά την επανέναρξη των διαπραγματεύσεων για την προσχώρηση της ΕΕ στην ΕΣΔΑ τον Ιούνιο του 2020 και την προσωρινή συμφωνία επί των σχεδίων αναθεωρημένων μέσων προσχώρησης που επιτεύχθηκε τον Μάρτιο του 2023·

23. υποστηρίζει το έργο του FRA για την ανάλυση δεδομένων με σκοπό την τεκμηρίωση των διακρίσεων και εκφράζει την ικανοποίησή του για τις περαιτέρω εξελίξεις στον τομέα αυτό· χαιρετίζει τις προτάσεις της Επιτροπής για δύο οδηγίες σχετικά με τα πρότυπα για τους φορείς ισότητας, με στόχο τη διασφάλιση της καλύτερης εφαρμογής και επιβολής των κανόνων της ΕΕ για την καταπολέμηση των διακρίσεων·

24. υπενθυμίζει τη σημασία της σχετικής νομολογίας του ΔΕΕ που υποστηρίζει τον σεβασμό των θεμελιωδών δικαιωμάτων και ορίζει περαιτέρω το κράτος δικαίου·

°

° °

25. αναθέτει στην Πρόεδρό του να διαβιβάσει το παρόν ψήφισμα στο Συμβούλιο και στην Επιτροπή.

[27] ΕΕ C 41 της 3.2.2023, σ. 1.

ΑΙΤΙΟΛΟΓΙΚΗ ΕΚΘΕΣΗ

Ο σεβασμός της ανθρώπινης αξιοπρέπειας, της ελευθερίας, της δημοκρατίας, της ισότητας, του κράτους δικαίου και των ανθρωπίνων δικαιωμάτων είναι οι θεμελιώδεις αξίες της Ευρωπαϊκής Ένωσης, όπως ορίζονται στο άρθρο 2 ΣΕΕ και στον Χάρτη των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων. Η προάσπιση και η ενεργός προώθηση αυτών των αξιών αποτελεί υποχρέωση τόσο των θεσμικών οργάνων της ΕΕ όσο και των κρατών μελών. Ο εισηγητής είναι της άποψης ότι τα τελευταία χρόνια σημειώθηκε ανησυχητική μείωση του σεβασμού των θεμελιωδών δικαιωμάτων σε ολόκληρη την Ευρωπαϊκή Ένωση και ότι η συναίνεση σχετικά με τις κοινές ευρωπαϊκές αξίες κινδυνεύει να καταρρεύσει.

Κατά τα έτη 2022 και 2023, η ΕΕ αντιμετώπισε νέες, πρωτοφανείς προκλήσεις. Αντιμετωπίζοντας ακόμη τις δυσμενείς επιπτώσεις της πανδημίας COVID-19, ο ρωσικός επιθετικός πόλεμος κατά της Ουκρανίας πρόσθεσε την εισροή εκατομμυρίων ανθρώπων, οι οποίοι αναγκάστηκαν να εγκαταλείψουν τα σπίτια τους. Κατά συνέπεια, η έκθεση θα πρέπει να αντικατοπτρίζει επαρκώς τα ζητήματα θεμελιωδών δικαιωμάτων που προκύπτουν από αυτές τις περιστάσεις, συμπεριλαμβανομένων, μεταξύ άλλων, i) της χρήσης της νομοθεσίας έκτακτης ανάγκης και των επιπτώσεών της στον χώρο για τις ΟΚΠ, ii) του ρόλου των ελεύθερων μέσων ενημέρωσης για τη λειτουργία των δημοκρατικών συστημάτων, και iii) της προστασίας των κοινωνικών δικαιωμάτων, και iv) της προστασίας των θεμελιωδών δικαιωμάτων των προσφύγων και των μεταναστών.

Η προσέγγιση της εισηγήτριας

Στόχος της εισηγήτριας είναι η κατάρτιση μιας ολοκληρωμένης έκθεσης, η οποία θα αντικατοπτρίζει τις κύριες εξελίξεις κατά τα εν λόγω έτη.

Η έκθεση θα πρέπει πρωτίστως να αντικατοπτρίζει τις γενικές τάσεις της κατάστασης των θεμελιωδών δικαιωμάτων στην Ευρωπαϊκή Ένωση κατά τα έτη 2022 και 2023. Ωστόσο, η έκθεση θα πρέπει επίσης να καλύπτει συστημικά προβλήματα σε μεμονωμένα κράτη μέλη, υπό την προϋπόθεση ότι υπάρχει εν εξελίξει διαδικασία επί του θέματος σε ευρωπαϊκό επίπεδο, συμπεριλαμβανομένων των διαδικασιών δυνάμει του άρθρου 7 ΣΕΕ, των διαδικασιών επί παραβάσει και των αποφάσεων του ΔΕΕ και του ΕΔΑΔ.

Διάρθρωση

Προκειμένου να είναι σε θέση να καλύψει όλα τα σχετικά στοιχεία, το σχέδιο έκθεσης διαρθρώνεται γύρω από τις κύριες ομάδες θεμελιωδών δικαιωμάτων, οι οποίες βασίζονται σε μεγάλο βαθμό στα κεφάλαια του Χάρτη των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων. Αντί να επικεντρώνεται μόνο σε ορισμένες προτεραιότητες ή συγκεκριμένες ομάδες, και δεδομένου του ορίου των τεσσάρων σελίδων για τις εκθέσεις πρωτοβουλίας, η εισηγήτρια επιδιώκει να παράσχει μια γενική περιγραφή βάσει της οποίας όλα τα ζητήματα που αφορούν τα θεμελιώδη δικαιώματα μπορούν να κατηγοριοποιηθούν. Μπορεί και θα εμπλουτιστεί κατά το στάδιο των τροπολογιών.

Οι κύριες κατηγορίες είναι:

Κράτος δικαίου και πρόσβαση στη δικαιοσύνη

Το κεφάλαιο αυτό καλύπτει, μεταξύ άλλων, τον ρόλο των ελεύθερων μέσων ενημέρωσης, τη χρήση νομοθεσίας έκτακτης ανάγκης, τα κοινοβουλευτικά δικαιώματα, την ανεξαρτησία της δικαιοσύνης, τις επιπτώσεις της διαφθοράς και τις διαδικασίες του κράτους δικαίου σε ευρωπαϊκό επίπεδο.

Ελευθερίες

Το κεφάλαιο αυτό καλύπτει, μεταξύ άλλων, τις συλλογικές ελευθερίες, όπως το δικαίωμα του συνέρχεσθαι και το δικαίωμα του συνεταιρίζεσθαι, καθώς και τις ατομικές ελευθερίες, όπως το δικαίωμα στην ελευθερία και την ασφάλεια, η ελευθερία σκέψης, η προστασία των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα, η ελευθερία έκφρασης και πληροφόρησης και το δικαίωμα ασύλου.

Ισότητα και αξιοπρέπεια

Το κεφάλαιο αυτό καλύπτει, μεταξύ άλλων, το δικαίωμα απαγόρευσης των διακρίσεων λόγω φύλου, εθνοτικής καταγωγής ή κοινωνικής προέλευσης, γενετικών χαρακτηριστικών, γλώσσας, θρησκείας ή πεποιθήσεων, πολιτικών φρονημάτων ή κάθε άλλης γνώμης, ιδιότητας μέλους εθνικής μειονότητας, περιουσίας, γέννησης, αναπηρίας, ηλικίας ή γενετήσιου προσανατολισμού. Καλύπτει επίσης το δικαίωμα στον σεβασμό της σωματικής και ψυχικής ακεραιότητας ενός προσώπου, ιδίως όσον αφορά τη ρητορική μίσους και τα εγκλήματα μίσους.

Κοινωνικά, οικονομικά και περιβαλλοντικά δικαιώματα

Το παρόν κεφάλαιο καλύπτει, μεταξύ άλλων, τη φτώχεια ως διακρίσεις, τις κοινωνικές ανισότητες, την ψηφιακή φτώχεια, τη στέγαση, την πρόσβαση στην εκπαίδευση, την πρόσβαση στην απασχόληση, το δικαίωμα συλλογικών διαπραγματεύσεων και το δικαίωμα πρόσβασης σε υγιές και βιώσιμο περιβάλλον.

Θεσμικές διασφαλίσεις για τα θεμελιώδη δικαιώματα

Το παρόν κεφάλαιο καλύπτει, μεταξύ άλλων, τον ρόλο θεσμικών οργάνων όπως το Συμβούλιο της Ευρώπης και το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων, το Δικαστήριο της Ευρωπαϊκής Ένωσης, ο Οργανισμός Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της ΕΕ, η Ευρωπαϊκή Εισαγγελία, καθώς και τα εθνικά δικαστήρια και οι εθνικοί φορείς ισότητας.